

Inhoudstafel

Woord vooraf	13
1 Interculturaliteit in het hedendaagse westerse denken: een historisch-conceptueel kader	17
1.1 Het historische debat	18
1.1.1 De ontdekking van Amerika: beschaving/barbarij	19
1.1.2 De verlichting: cultuur-neutraal universalisme	22
1.1.3 De romantiek: identiteit en particularisme	23
1.1.4 Synthese: de gespleten moderniteit	25
1.2 Multiculturalisme	25
1.2.1 Historische context	26
1.2.2 Multiculturaliteit versus multiculturalisme	28
1.2.3 Multiculturalisme als erkenningspolitiek	29
1.2.4 De crisis van het multiculturalisme	30
1.2.5 Recente tendensen	32
1.3 Interculturalisme	33
1.3.1 Kenmerken	34
1.3.2 Hoe dialogeren?	36
1.3.3 Kansen en kritiek	39
1.4 Transculturalisme	40
1.4.1 Identiteit: van moderniteit naar laatmoderniteit	40
1.4.2 Kenmerken	41
1.4.3 Kansen en kritiek	44
Aangehaalde literatuur	45

2	De grenzen van ons onderwijs: een pleidooi voor multiregionaliteit	51
2.1	De insteek van deze bijdrage	52
2.2	De zwijgende eerste positie	55
2.3	De uitdagende tweede positie	60
2.4	De verzoenende derde positie	63
2.4.1	De kwaliteit van de data	63
2.4.2	De selectie van de data	64
2.4.3	De regionale categorieën	64
2.4.4	Evoluties	65
2.4.5	Het institutionele kader	65
2.4.6	De betekenis van multiregionaliteit	66
2.4.7	De weg naar multiregionaliteit	66
2.4.8	De meerwaarde van multiregionaliteit	67
2.4.9	Situering van de eigen positie	67
2.4.10	Verschillen tussen disciplines	68
2.4.11	Samengevat	68
2.5	De opbouwende vierde positie	68
2.5.1	Europa	69
2.5.2	Japan	71
2.5.3	China	72
2.5.4	Verenigde Staten	73
2.5.5	Naar een multiregionale toekomst	74
	Aangehaalde literatuur	77
3	Migratie: een historisch perspectief op de categorisering van nieuwkomers in België	79
3.1	Nieuwkomers vóór de twintigste eeuw	81
3.1.1	Migratie en grenzen in premodern Europa	81
3.1.2	De open grenzen van het negentiende-eeuwse België	83
3.2	De uittekening van het migratiebeleid	86
3.2.1	Nieuwe regels rond nationaliteitsverwerving	86
3.2.2	De regulering van arbeidsmigratie	88

3.2.3	Asielverlening aan politieke vluchtelingen	92
3.2.4	Naar een superdivers België	95
3.3	Beperkingen voor de wetgever	100
3.3.1	De uitvoering van het beleid	100
3.3.2	De uitholling van het Belgische kader	102
3.4	Besluit	104
	Aangehaalde literatuur	105
4	Identiteit: debatten over nationalisme, multiculturaliteit en integratie	109
4.1	Wetenschappelijke debatten over naties en identiteit	110
4.1.1	Naties en nationalisme	111
4.1.2	Identiteiten buiten de westerse wereld	115
4.2	Maatschappelijke debatten over migratie en islam	117
4.2.1	De uniciteit van de hedendaagse migratie?	119
4.2.2	De incompatibiliteit van de islam?	122
4.3	Politieke debatten over migrantenopvang en integratie	125
4.3.1	Migrantenopvang in historisch perspectief	125
4.3.2	Cultuur of structuur?	129
4.4	Besluit	132
	Aangehaalde literatuur	133

Deel II Beelden 137

5	Beelden van de islam: een historisch en hedendaags perspectief	139
5.1	Het salafisme	140
5.2	Het islamisme of de politieke islam	144
5.3	Jihad als een 'Heilige Oorlog'?	146
5.4	De scheiding tussen religie en staat	150
5.5	Sharia en religieuze vraagstukken over moslims in Europa	152
5.6	Vrouwen in de islam	155
5.7	Besluit	159
	Aangehaalde literatuur	160

6	Beelden van het Belgische koloniale verleden	163
6.1	Het koloniale verleden	166
6.1.1	Een balans van het Belgisch koloniaal bewind	166
6.1.2	Patronen in de debatten	168
6.1.3	De voordelen voor het moederland	170
6.2	De evolutie van de postkoloniale herinneringen	172
6.2.1	Stilte na de dekolonisatie (1960-2000)	172
6.2.2	Debatten rond de eeuwwisseling	173
6.2.3	De dominantie van het witte perspectief	174
6.2.4	De doorbraak van de tegenstem na 2010	176
6.3	Hedendaagse postkoloniale debatten	177
6.3.1	Zwarte Piet	177
6.3.2	Standbeelden en straatnamen	178
6.3.3	Musea en restitutie	180
6.3.4	Excuses en compensaties	182
6.4	Besluit: een nieuwe dekolonisatie?	183
	Aangehaalde literatuur	186
7	Literaire verbeelding: interculturaliteit in het werk van Borges en Radna Fabias	189
7.1	Literair universalisme: Jorge Luis Borges	191
7.1.1	De 'leefwereld' van een Argentijns auteur	192
7.1.2	Literatuur als geheim: 'De etnograaf' (1969)	194
7.1.3	Interculturaliteit als wonder	196
7.2	Literair particularisme: Radna Fabias	198
7.2.1	Het tussengebied van een migrant	199
7.2.2	Literatuur als ontwrichting: <i>Habitus</i> (2018)	201
7.2.3	Interculturaliteit als inspanning	202
	Aangehaalde literatuur	208

8	Zegeningen en schaduwzijden van taaldiversiteit	211
8.1	Taaldiversiteit en -homogeniteit in de Lage Landen in historisch perspectief	212
8.1.1	De prehistorie: de Indo-Europese pletwals	213
8.1.2	De middeleeuwen: de invloed van het Frankisch, het Frans en het Latijn	218
8.1.3	De vroegmoderne tijd: divergentie tussen Noord en Zuid	221
8.1.4	De laatmoderne periode: homogeniserende tendensen en nieuwe verbrokkeling	222
8.2	Oordelen over taaldiversiteit: een hachelijke zaak	224
8.2.1	De linguïstische Leviathan	225
8.2.2	De invloed van het Engels	227
8.2.3	Diversiteit binnen de taal	228
8.2.4	Complicaties bij het beoordelen van taaldiversiteit	229
8.3	De bandbreedte van de diversiteit	232
8.4	Besluit	235
	Aangehaalde literatuur	237
9	Taal in ruimte en grenzen	241
9.1	Begrensde talen	242
9.1.1	Traditionele taalkundige benaderingen	242
9.1.2	De taalpolitiek in België	247
9.1.3	Plaats als sociaal netwerk	252
9.2	Talen zonder grenzen: een nieuw discours	254
9.2.1	Superdiversiteit: taal als architectuur van onze samenleving	255
9.2.2	<i>Translanguaging</i> : thuishalen in de klas	257
9.2.3	<i>Language and belonging</i> : taal en toe-eigening	259
9.3	Besluit	263
	Aangehaalde literatuur	264

10	Wat je zegt, ben je zelf: over indexicaliteit van taal	269
10.1	Indexicaliteit en ideologie	271
10.1.1	Indexicaliteit	271
10.1.2	Taalideologie	274
10.2	Taalkundig onderzoek naar indexicaliteit	275
10.2.1	Dagelijks taalgebruik	275
10.2.2	Experimenteel attitudeonderzoek	281
10.3	<i>De impact van indexicaliteit op het dagelijks leven</i>	285
10.4	Besluit	288
	Aangehaalde literatuur	289
	Over de auteurs	293
	Namenregister	295
	Zakenregister	298